

مصاحبه

جنبه‌های اجتماعی پدیده کرونا

■ گفت‌وگو با دکتر سینا کلهر / مدیر کل مطالعات فرهنگی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

دکتر سینا کلهر از جوانان فعال در زمینه تدریس و پژوهشگری در حوزه علوم اجتماعی ایران است. کلهر مدرس دانشگاه و معاون اجتماعی و فرهنگی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی است. تجربه کاری طولانی مدت در مرکز پژوهش‌های مجلس او را بیش از دیگران با سیاست‌گذاری در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی درگیر کرده است و موجب شده وی به فهم متفاوتی از مسائل فرهنگی و اجتماعی در جامعه ایرانی دست یابد. متن حاضر گفت‌وگوی فصلنامه بنیان با دکتر سینا کلهر در موضوع ابعاد و پیامدهای اجتماعی کرونا است.

است. بر اساس این شاخص‌ها برآوردها این است که دولت به معنای خاص و جامعه ایران به معنای عام آن در ضعیف‌ترین حالت خود به سر می‌برد. حتی اگر خاطرتان باشد جنگ روانی در اوایل شیوع کرونا برای آن بود که این فروپاشی تشدید شود. در واقع تصور و انتظار ناظران بیرونی و آن‌هایی که تحلیل‌های بیرونی انجام می‌دادند از وضع جامعه ایران این بود که اگر این جامعه تاب بیاورد، به سختی تاب می‌آورد.

🗨️ **مگر جامعه‌ای به علت کرونا فروپاشیده است که باید فروپاشیدن جامعه ایرانی را به عنوان دستاوردی برجسته مطرح کنیم؟**

کلهر: لازم است دو نکته را از هم تفکیک کنیم: نخست اینکه شرایط کدام جامعه مانند ایران است؟ حداقل از ۹۶ تاکنون تنها ابرقدرت جهان با همراهی‌های پنهان و انفعال کشورهای دیگر جهان عزمشان را جزم کرده‌اند که جامعه ما را سرنگون کنند. از این جهت ایران مورد خاص است و به همین دلیل بنده از فروپاشی حرف می‌زنم. درست است که در جوامع دیگر فروپاشی اتفاق نیفتاده، اما غارت صورت گرفته است! در لندن و نیویورک و شهرهای دیگر مدام در هفته‌های متوالی فروشگاه‌ها ساعت به ساعت پر و بلافاصله غارت می‌شد. در اواخر اسفند با شیوع این

قبولی گرفته است؛ یعنی واکنش مطلوبی داشته و توانسته ثبات و استواری خود را نشان دهد. جامعه ایران در مقایسه با جوامع دیگر درجه بالایی از تاب‌آوری را از خود نشان داده است. این واکنش دور از انتظار بود؛ به‌ویژه به علت ضربه‌های شدید ناشی از تحریم‌ها و ناکارآمدی دستگاه‌های اداری و دولتی ما - دولت به معنای کلی - در سال‌های گذشته که به این جامعه وارد شده بود، بسیاری در همان اوایل انتظار داشتند مشقت اساسی کرونا این جامعه را از هم فرو بپاشد. انتظار این بود که این جامعه تاب نمی‌آورد و این تصور وجود داشت که جامعه به حد نهایی تاب‌آوری خود رسیده و رمقی برای آن باقی نمانده است و با وارد شدن فشاری مانند کرونا کار تمام می‌شود.

🗨️ **شاخصه‌های تاب‌آوری جامعه ایرانی چه پدیده‌هایی هستند؟**

کلهر: میزان تحمل مردم هم «ذهنی» است؛ مانند اینکه آیا می‌توانند چنین اتفاقی را تحمل کنند و هم «عینی» به لحاظ میزان درآمد یا توانی که برای تأمین مایحتاج روزانه خود دارند و همین‌طور میزان توان دولت برای تأمین همین مایحتاج اولیه مانند غذایی و مواردی که مربوط به زندگی روزمره مردم

🗨️ **درباره پیامدهای اقتصادی کرونا سخنان زیادی گفته شده، اما جنبه‌ها و ابعاد اجتماعی کرونا و پساکرونا کمتر مورد توجه قرار گرفته است. شما وضعیت اجتماعی پساکرونا را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ کرونا چه تغییر و تحولاتی را در حوزه اجتماعی رقم زده است؟**

کلهر: عنوان دقیق بحث من «تأثیرات اجتماعی کرونا» است که شیوع آن رویدادی پیش‌بینی نشده و بسیار عجیب و شوک‌بزرگی نه فقط برای ما که برای سراسر جهان بوده است. مسئله این است که این شوک در جامعه ایرانی چه آثاری داشته است؟ من آثار اجتماعی کرونا را در دو بخش توضیح می‌دهم: بخش نخست آن پیامدها و آثار محقق شده است که نشانه‌ها و شواهدی هم برای آن‌ها وجود دارد. چندین ماه است که جامعه ایران با کرونا درگیر شده و برخی از آثار خود را نشان داده است. بخش دوم هم آثاری است که حدس می‌زنیم یا برآورد می‌کنیم که در آینده آشکار شود.

🗨️ **در بخش آثار و پیامدهای محقق شده، نوع مواجهه جامعه ایرانی با این پدیده چگونه است؟**

کلهر: نتیجه ارزیابی‌های مختلف این است که جامعه ایران در مواجهه با این شوک بزرگ نمره قابل